

VIHDIN KUNNAN LAUSUNTO HALLITUKSEN LINJAUKSISTA ITSEHALLINTOALUEJAON PERUSTEIKSI JA SOTE-UUDISTUKSEN ASKELMERKEIKSI

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi Vihdin kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot hannu.nummela@vihti.fi

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä 18.1.2016 ja 25.1.2016

Toimielimen nimi Vihdin kunnanvaltuusto 25.1.2016

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö
joku muu

Kysymykset

1. Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Onko nykyinen maakuntajako oikea peruste itsehallintoalueiden muodostamiselle?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

2. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Uudenmaan osalta maakunnan kokoinen itsehallintoalue on perusteltu, koska asukasmäärä on riittävä ja alue riittävän eheä. Muun Suomen osalta näin ei välttämättä ole, koska maakunnat ovat niin pieniä asukasmäärältään. Sosiaali- ja terveyspalveluja ajatellen Uudenmaan maakunnan alue on niin iso, että sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantoa varten alue tulee jakaa pienempiin alueellisiin organisaatioihin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjänä (ti-laajana) Uudenmaan itsehallintoalue voi hyvin toimia.

3. **Tämä kysymys vain kuntien valtuustoille:** Hallituksen aluejakolinjauksen mukaan perustettavat itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta. Minkä nykyisen maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kuntanne katsoo perustelluksi kuulua? (liite: Manner-Suomen maakunnat)

Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Kymenlaakso
Lappi
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Satakunta
Uusimaa
Varsinais-Suomi

4. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Maatieteellisten ja toiminnallisten syiden vuoksi kuuluminen Uudenmaan itsehallintoalueeseen on perusteltua. Vihdin alueen asukkaat saavat palvelunsa perinteisesti Uudenmaan alueelta ja tämä on Vihdistä luontainen asiointisuunta ja -alue.

Vihdin kunta pitää Vihdin kunnan kannalta ensisijaisena yhteistyöalueena Espoon kaupungin, Kauniaisten kaupungin, Kirkkonummen kunnan ja Vihdin kunnan aluetta tai tätä laajempaa Länsi-Uudenmaan aluetta, johon kuuluvat edellä mainittujen kuntien lisäksi kaikki muut Länsi-Uudenmaan kunnat.

5. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettyjen kolmen itsehallintoalueen täytyy järjestää palvelut yhdessä sopimalla toisen itsehallintoalueen kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on jatkossa maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Miten arvioitte tehtyä ratkaisua?

Osa maakunnista on itsehallintoalueiksi väestömääränsä perusteella varsin pieniä, joten niiden osalta palvelujen järjestäminen yhdessä toisen itsehallintoalueen kanssa on perusteltua. Uusimaan itsehallintoalue on puolestaan niin suuri, että sosiaali- ja terveyspalvelut tulee ainakin lähipalvelujen osalta järjestää alueellisiin tuotantoyksikköihin. Kuntarajoista riippumaton palvelujen käyttö tulee olla mahdollista koko itsehallintoalueella. Itsehallintoalueille tulisi jättää riittävä toimintavapaus palvelutuotannon järjestämiseen, jotta palvelut voidaan toteuttaa kautta maan tasalaatuisina ja taloudellisesti.

6. Minkä kriteerien perusteella tulisi päättää siitä, mitkä kolme itsehallintoaluetta järjestävät sosiaali- ja terveyspalvelut muiden itsehallintoalueiden kanssa? Voit valita yhden tai useampia.

Väestömäärä ja sen ennustettu kehitys
Huoltosuhde ja sen ennustettu kehitys

Taloudelliset edellytykset

Mahdollisuudet varmistaa yhdenvertainen sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet varmistaa kattava sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus

Mahdollisuudet suunnitella ja toteuttaa toimiva palveluverkko

Mahdollisuudet toteuttaa kustannustehokas tuotantorakenne

Kielelliset erityispiirteet

Maakuntien välinen luontainen yhteistyö ja työssäkäynti- tai asiointisuunnat

Jokin muu, mikä?

7. Kaikki itsehallintoalueet tulevat tarvitsemaan yhteistyökumppaneita palveluiden järjestämisessä. Mikä tai mitkä ovat alueellenne luontaiset yhteistyösuunnat?

Kaikki Uudenmaan maakuntaan rajoittuvat itsehallintoalueet ja Etelä-Karjala.

8. Jos se itsehallintoalue, johon katsotte kuntanne kuuluvan, osoittautuu myöhemmin tehtävän päätöksen johdosta sellaiseksi itsehallintoalueeksi, joka ei vastaa itsenäisesti sote-palvelujen järjestämisestä, onko sillä vaikutusta kunnan kantaan siitä, mihin itsehallintoalueeseen kunnan tulisi kuulua?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

9. Voitte perustella edellistä vastaustanne.

Ei relevantti kysymys Uudenmaan kannalta.

10. Hallituksen linjauksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät: pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtävät sekä lisäksi mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto. Mitä muita tehtäviä olisi mielestänne tarkoituksenmukaista siirtää itsehallintoalueille?

Pelastuslaitokset hoitavat tällä hetkellä suurelta osin ensihoidon tehtävät, näin myös Länsi-Uudenmaan alueella. Pelastuslaitoksella on tätä varten kalusto, henkilöstö ja toimitilat. Henkilöstöresurssit palvelevat ensihoidon ja muita pelastustoimen tehtäviä. Uudistuksen yhteydessä tulee huolehtia siitä, että ensihoito järjestetään edelleen hyvätasoisena ja taloudellisesti tehokkaasti.

Pelastustoimen siirtyessä itsehallintoalueille tulee valmiusasioiden vastuun jakautuminen sekä tehtävien jako kunnan ja itsehallintoalueen kesken säätää selkeäksi.

Muita itsehallintoalueille kuuluvia tehtäviä voisivat olla maaseutuhallinto, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden palvelujen koordinointiin ja ohjaukseen, joukkoliikenteen suunnitteluun ja rahoitukseen sekä alueellisen segregaation torjuntaan liittyvät asiat.

Uudistuksen yhteydessä kuntien vastuuta ja toimivaltaa tulee lisätä alueensa maankäytön suunnitteluun ja ohjaamiseen liittyvissä asioissa.

Työllisyyden edistäminen liittyy keskeisesti sekä elinvoima-, koulutus- että sosiaalipolitiikkaan. Työllisyyttä ei voida hoitaa yksinomaan tai ensisijaisesti sosiaalipoliittisin keinoin, vaan keskeisintä on elinvoimapolitiikka. Työllisyydenhoidon siirtäminen itsehallintoalueelle merkitsisi asian siirtymistä entistä kauemmaksi työmarkkinoista. Sen sijaan työllisyyden edistämisen tulee olla jatkossa yhä tiiviimmin kytkettynä nimenomaan elinkeinoelämään, koska uudet työpaikat syntyvät yrityksiin. Tämä toteutuu parhaiten kuntien itse toteuttamana joko kunta yksin tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Vastaavasti sosiaalipoliittisin keinoin työllistettäessä palvelun on oltava siellä, missä sosiaaliset etuudet myönnetään. Yhteistyö eri viranomaisten välillä tulee turvata.

11. Millä keinoin tulisi varmistaa itsehallintoalueiden ja kuntien yhteys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä?

Ehdotetussa mallissa kunnan tehtävänä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Se mitä palveluja/toimintaa tällä tarkoitetaan, tulisi täsmentää mahdollisimman pian. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistoimintamallista kuntien ja itsehallintoalueiden välillä tulee sopia ja tämä tulisi sisällyttää lakiin. Mikäli lakiin ei sisällytetä itsehallintoalueen ja kunnan yhteistoimintaan liittyvää sopimista, niin kunnan velvoitteiden toteutuminen tulisi huolehtia ohjausjärjestelmän tai kannustinjärjestelmän avulla. Ohjauksella ja taloudellisella kannusteella on merkittävä vaikutus kunnan toimintaan, jotta riittävä ennaltaehkäisevä toiminta kunnissa toteutuu.

12. Vapamuotoisia huomioita hallituksen aluelinjauksesta.

Uudenmaan itsehallintoalueen koko ja väestömäärä on niin suuri, että siihen ei voida soveltaa palvelutuotannossa samoja malleja kuin pienempiin itsehallintoalueisiin. Uudenmaan itsehallintoalueella asuu lähes kolmannes koko Suomen väestöstä. Uudenmaan itsehallintoalue on myös väestörakenteeltaan heterogeeninen ja alueellisesti laaja.

Uudenmaan itsehallintoalueen sote-tuotannon kokonaisuuden valmistelu tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti. Siihen tulee ottaa mukaan kunnat, Uudenmaan liitto, ETEVA, HUS, THL sekä yksityiset ja kolmannen sektorin sote-palvelujen tuottajat. Sosiaalipalvelujen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio arjen työssä edellyttää näiden toimintojen johtamista Uudenmaan 1,6 miljoonan asukkaan ja yli 60 000 työntekijän kokonaisuutta pienemmissä tuotantoyksiköissä. Itsehallintoalueille tulisi jäädä riittävä toimintavapaus palvelutuotannon järjestämiseen, jotta palvelut voidaan toteuttaa kautta maan tasalaa-tuisina ja taloudellisesti. Kuntien yhteiselle valmistelutyölle tulee turvata mahdollisuus ja keskeinen rooli Uudenmaan itsehallintoalueen sosiaali- ja terveystalouden organisointia suunniteltaessa. Näin voidaan parhaiten turvata koko Uudenmaan itsehallintoalueen kannalta toimiva ratkaisu. Jo ennen uudistusta tulisi mahdollistaa alueelliset kokeilut esimerkiksi Keski-Uudenmaan kuntien jo tekemän selvityksen ja valmistelun pohjalta.

Vihdin kunta pitää Vihdin kunnan kannalta ensisijaisena yhteistyöalueena Espoon kaupungin, Kauniaisten kaupungin, Kirkkonummen kunnan ja Vihdin kunnan aluetta tai tätä laajempaa Länsi-Uudenmaan aluetta, johon kuuluvat edellä mainittujen kuntien lisäksi kaikki muut Länsi-Uudenmaan kunnat.

13. Vapaamuotoisia huomioita hallituksen rahoituslinjauksesta.

Tehokkaan palvelutuotannon järjestäminen toteutuu parhaiten, jos itsehallintoalueilla on pääosin vastuu palvelujen rahoituksesta. Itsehallintoalueella tulee olla verotusoikeus melko nopeasti uudistuksen voimaantulon jälkeen. Valta ja vastuu rahoituksesta tulee kulkea yhdessä. Palvelujen rahoitus vaatii varmasti jonkinlaisen tasausjärjestelmän, koska itsehallintoalueiden omat taloudelliset edellytykset ovat erilaisia. Itsehallintoalueiden väliset rahoituksen tasausjärjestelmät eivät saa muodostua niin suuriksi, että verotuselementti menettää merkityksensä. Nykyinen kuntien verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasausjärjestelmä on muutettava niin, että sillä tasataan vain kuntien rahoitusvastuulle jäävien palvelujen rahoitusta.

Rahoitusjärjestely ei saa lisätä asukkaiden verorasitusta. Tämä tarkastelu tulee tehdä myös alueellisesti. Kuntien taloudelliset mahdollisuudet vastata kuntiin jäävistä palveluista ja elinympäristön kehittämisestä eivät myöskään saa vaarantua.

Itsehallintoalueille tulee turvata riittävä rahoitus itsehallintoalueen palvelujen tuottamiseksi ja tasapainoiseksi kehittämiseksi. Kuntien saama rahoitus tulee rakentaa siten, että se tukee kuntien mahdollisuuksia toteuttaa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehittämisessä erityisesti kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden moninaista ennakolta ehkäisevää toimintaa.

Muodostettavat itsehallintoalueet on pidettävä kuntien yhteisen varainhankintajärjestelmän piirissä, koska muuten itsehallintoalueiden rahoituksen hinta ja mahdollisesti myös saatavuus vaarantuvat. Tämä edellyttää, että itsehallintoalueet ovat vakavaraisuusasetuksen nollariskisiä, jonka edellytyksenä on itsehallintoalueiden verotusoikeus tai valtion takaus niiden ottamille luotoille ja että valtion ja itsehallintoalueiden on oltava Kuntien takauskeskuksen jäseniä.

Itsehallintoalueiden rahoitusratkaisun epäonnistuminen tai kuntien verotuksen katto ei vaaranna pelkästään itsehallintoalueiden rahoitusta vaan koko kuntakentän rahoituksen hinnan ja saatavuuden. Kuntarahoituksen ja Kuntien Takauskeskuksen aseman keikuttaminen voisi pahimmillaan johtaa jopa vanhojen lainojen irtisanomisen. Vanhojen lainojen ehtojen on täyttyvä.

Mahdolliset omaisuuden (mm. kiinteistöt ja kalusto) siirrot kunnilta itsehallintoalueille tai käyttöomaisuuden vuokraus on tehtävä yhtenäisin perustein. Kuntien rahoitusasema ei saa mahdollisten omaisuuden siirtojen yhteydessä millään tavoin heikentyä. Jos omaisuutta vuokrataan, sen on tapahduttava markkinahinnoin.

Itsehallintoalueille siirtyvän henkilöstön osalta eläkevastuiden tulee siirtyä itsehallintoalueille.